

Ko zemlja pokliče vrtničkarja ...

Davor Špehar, agronom Član ekipe Zeleni svet ima pripravljen odgovor za vsako vrtničkarsko in vrtnarsko vprašanje

Davor Špehar ima vrtove vseh vrst: visoko gredo, kakršna je priljubljena med urbani vrtničkarji, rastlinjak, ki zagotavlja družini preskrbo z zelenjavo tudi v zimskih dneh, vrt in sadovnjak. Vrt je še čakal dotik semen, sadovnjak je v nastajanju. »Naslednji cilj je samopreskrba s sadjem,« je napovedal inženir agronomije in hortikulture, ki se je kot svetovalec za vrtničkarje vseh sort uveljavil prek portala Zeleni svet.

SIMONA BANDUR

Iznad Roženplja v Suhi krajini se je ob našem obisku počasi dvigala megla. Sonce je začelo segrevati še vedno doobra razmočena tla. Dokler se ne osušijo, ne morem delati na vrtu, potem pa bo treba biti zelo hiter, je ugotavljal Davor Špehar. S košarico za nabiranje zelenjave je stopil iz hiše, ki je bila nekoč dom starih staršev. Prenovili so jo in okoli uredili prostor, kjer lahko izživlja svoje vrtnarske zamisli in poskuse. Pred vhomod je bila visoka greda na kolesih. Odgrnil je zimsko kopreno in pokazale so se nastajajoče glave mlade solate in listi redkvice. »Zamisli sem

- Za visoke grede so primerna kokosova vlakna, ker zadržujejo vlago in so lahka.
- Če je greda na zastekljenem balkonu, lahko že sadimo paradiznik.
- Dobra sadna kombinacija za posode so jagode in prtilikava malina.
- Vrtničkar potrebuje vsaj tri do pet let izkušenj.

si gredo, ki jo lahko premikam. Ima kolesa, podobna tistim na smetnjakih, ki jih je mogoče kupiti v trgovskih centrih. Jaz sem jih po naključju odkril na boljšem sejmu.« Nad zelenjavo so napeti loki iz leskovih vej, na katere polaga zaščitno kopreno. »Samo do prve leske se sprehodimo in uporabimo mlade enoletne poganjke,« je navrgel nasvet. Če nežnih mladih sadik ne bi pokril, bi lahko ob jutranjem pomladnem mrazu pozeble. Ker ni imel primerne prsti za visoko gredo in ker ni hotel, da bi bila pretežka, jo je naredil iz raztopljenih kokosovih vlaken. »To priporočam urbanim

Vrtničarski raj Davorja Špeharja na Roženplju FOTOGRAFIJE LEON VIDIC

vrtnarjem. Petkilogramski kocki je treba dodati 25 litrov vode in nastane 70 litrov zemlje. Takšna prst ima ustrezno strukturo in pH, vlakna zadržujejo vlago, vendar pa nimajo hranil. Zato sem dodal organska gnojila – dušik, fosfor, kalij. Čisto na začetku pa pripravke na osnovi alg. Na dno grede je položil bale slame in glinopor, medtem ko je stene na notranji strani izoliral z oblogo iz vulkanskih kamnin ter tako gredo zavaroval najprej pred mrazom, nato pred vročino in izsušitvijo.

Za visoke grede so primerne zlasti hitro rastoče vrtnine. Spomladi sta to solata in redkvice ali solata in rukola. Če imamo gredo na zastekljenem balkonu, lahko že od sredine aprila sadimo paradiznik in solato, nizki fižol ... »Ko solate ni več, lahko med paradiznik in drugi polovici avgusta sejemo motovilec,« je našteval vse mogoče kombinacije.

Sadke malin, ki bodo kmalu dobile prostor na gredi.

V rastlinjaku

V tem času bi lahko solata zrastle že v rastlinjaku, ki kraljuje na njegovem vrtu, toda februarški mraz ga je ustavljal pri načrtih. »V mrazu rastline, tudi če jih posadiš, stagnirajo. Rastejo pri 15 do 20 stopinjah Celzija.« V tistem času, ko naj bi sadil prvo solato, se je boril z mrazom. V rastlinjaku je namreč uredil zasipnico in vanjo spravil črno redkev, kolerabo, korenje, zelje, ohrovt, kitajski kapus in zimsko solato, s čimer si je družina zagotovila celoletno samopreskrbo. Ko je pritisnil mraz, je bilo treba najti rešitve za neogrevani rastlinjak. Temperature malo pod ničlo je premagoval z ogrevanjem z oljnimi svečami. Že dve sta segreli ozračje za nekaj stopinj. Hud mraz, ki je sledil, je zahteval še več domiselnosti. »Od sosedov sem izvedel, kako so včasih ogrevali kleti, da jim ne bi zmrznili krompir: v kovinsko vedro so dali žerjavico. To da več toplote kot dva radiatorja,« je navdušeno povedal, kako je preprečil, da bi solata zmrznila. Prav takrat je položil v košarico eno zadnjih glav solate, ki je prezimila, zraven nabral azijsko listno zelenjavo, redkvice ter mlada čebulo in česen, ki sta nepogrešljivi del spomladanskega solatnega krožnika. Česen je, je

opozoril, rastlina hladnega in kratkega dneva, zato ga je treba saditi čim prej. Špehar se je prvih opravil v rastlinjaku lotil konec januarja. Nekoliko pozneje je posejal rukolo, ki je še drobna: »Bolje bi bilo, da bi jo sadil. Spomladi pripravim sadiko.« Sejal je tudi zimski portulak, a ni skalil. »To je zvezda stalnica v Sloveniji: slabo seme. Priporočam, da ga ljudje najprej preizkusijo. Izberejo naj deset naključnih semen, jih položijo na vato ali kuhinjsko papirnato brisačo, navlažijo, pokrijejo s plastično folijo in to naluknjajo. Če vzkalj manj kot sedem semen, jih v naravi nima smisla sejati.«

V rastlinjaku so se ustvarile že precej visoke temperature, zato je odprl stranske stene (temperatura naj bi bila 20 do 25 stopinj, vlaga pa ne več kot 80-odstotna, saj se potem ustvari raj za boleznj). Da zemlje ne bi potepal, je na gredah uredil lesene pilote, na katere lahko stopa. Okoli rastlin je položena zastirka iz slame, ki zadržuje vlago in preprečuje, da bi se tla pregrela. Če bi hoteli, da bi zavirala še rast plevela, bi morala biti debela vsaj pet centimetrov.

Zdravilne zeli za rastline

Konec aprila bo čas za jajčevce, tam, kjer je zdaj rukola, bo dobil

Košarica zelenjave za spomladanski solatni krožnik

prostor paradiznik. Med solato bo pozneje sadil nadzemno kolerabico, ki ne potrebuje veliko prostora, bi pa, če bi jo posadil prezgodaj, zavrla rast solate. »Samo med križnice ne sme,« je opozoril na sorodstvene vezi. Tudi za papriko hrani prostor v rastlinjaku: »To so rastline, ki potrebujejo veliko vlage in toplote. Pri nas pa se noči tudi poleti precej shladijo.« Poleti rastlinjak pokrije z zaščito proti toči – ne le zaradi nevarnosti toče, ki bi lahko uničila rastlinjak, ampak ker tako senči rastline.

Vrtnina, ki vselej poraja veliko vprašanj, je paradiznik. Špehar ima odgovore pripravljene, preden sliši vprašanja. Če postane plod na dnu črn, to pomeni, da mu primanjkuje kalcija. »Ko so temperature nad 30 stopinj Celzija, je kalcij blokiran v tleh, zato ga rastlina ne dobi dovolj.« V takem primeru ga dodaja prek listov (ko je paradiznik velik kot oreh) v desetdnevni presledkih. Če paradiznik ne dozori do konca, ima premalo kalija; tudi tega dodaja. »Najcenejša metoda za ohranjanje zdravega paradiznika je škropljenje s sodo bikarbono. Deluje tudi rahlo kurativno. Uporabljam še žajbljev čaj, a je treba biti zmeren, uporabimo lahko še rman, kamilice ...« je našteval zdravilne zeli, ki

tudi rastlinam dobro denejo. Kot vsaka druga rastlina je paradiznik hvaležen za zastirko, za streho pa zlasti ob deževnih poletjih.

Ne obupajte!

Davorju Špeharju nasvetov ne zmanjka, kar niti ni nenavadno, saj se s tem ukvarja dve desetletji. Najprej je delal v vrtnem centru, kjer so stranke hitro prepoznale potencial svetovalca. »Od starejših vrtnarjev sem izvedel veliko koristnega, potem pa sem to prenašal na vrtničkarje.« Nato je dobil povabilo na TV Pika, kmalu so ga pograbili drugi mediji, začel je pisati in fotografirati ... Portal Zeleni svet, ki ga soustvarja s Primožem Brezovcem in Igorjem Donkovom, je hit med vrtničkarji; lani so imeli 2,5 milijona ogledov in našli 400 tisoč različnih obiskovalcev.

Nazadnje smo se ustavili ob vrtu, kjer je že lepo uspeval česen, velik del pa je bil še neobdelan. Davor Špehar ima narejen načrt za vse leto. »Vrt mora biti tako urenjen, da je vsak dan kaj za jesti.« Tistim, ki so jim prvi propadli poskusi vzeli veselje, polaga na srce, naj nikaner ne obupajo, kajti vsak vrtničkar potrebuje tri do pet let izkušenj. Tistim, ki nimajo te možnosti ali veselja, pa svetuje, naj gredo do bližnjih kmetov in od njih kupijo zelenjavo.

URBANA SADNA KOMBINACIJA

V otroški visoki gredi, kot ji pravi Davor Špehar, so cvetele ljubezenske gozdne jagode. Med njimi kraljuje ruby beauty, prtilikava malina. »Naredi tudi po dvesto plodov in je zelo primerna za posode in korita. Ko bo pritisnila vročina, jih bom zasenčil, kajti to so rastline gozdnega roba in ne marajo žgočega sonca.« Še nasvet: malino takoj, ko jo posadimo, porožemo do tal, da se bolje ukorenini. Zraven te gredice je bil nasad malin, zato si ni težko predstavljati otroškega veselja, ko vse to začne zoreti. Prvo sadje, ki ga pričakujeta njegova otroka, pa je sibirska borovnica, ki je odporna proti pomladni zmrzali. Preverjeno lansko pomlad.

Zadnja strast vrtnarskega svetovalca je iskanje najboljših rešitev za pridelavo zelenjave v rastlinjaku.

PODLISTEK

TADEJ GOLOB

22

Biografija Milene Zupančič Kot bi Luna padla na Zemljo

Pa sem dobila na maturi dve vprašanji, po mojem edini iz vse snovi, na kateri nisem znala odgovoriti. Ona je bila povsem paf, ker je bila tudi v komisiji, jaz nisem mogla verjeti, kako me je lahko takole bog štrafal, tako da sem komaj izjecljala za trojko.

Z nobenim drugim predmetom razen z matematiko nisem imela težav. Od vsakega sem kaj odnesla, čeprav seveda nisem bila med odličnjaki. Edini predmet, pri katerem se nisem nič naučila, je bila pa geografija. Nekaj znanja sem si pridobila pozneje, s pot-

vanji. Ko sem končala gimnazijo, nisem nič vedela, pa čeprav nas je učil sijajen profesor, ki je danes že pokojni. Takrat so o naši gimnaziji govorili, da velja za nekakšen kazenski bataljon med profesorji, politično neprimerenimi, čeprav je bila zelo stroga. Profesor za geografijo je imel sorodnike na Belu, pa to ni bil razlog mojih dobrih ocen, niti to, da mi je bil kot človek všeč. Profesorjevi sorodniki so se vrnili iz Amerike, pa smo jim rekli pri Amerikancu. Tako kot mnogi so sami kuhali svoje žganje in radi so ga podarjali tudi

mojemu profesorju. V šoli smo imeli hodnik, s katerega so peljala vrata v učilnice. Na tem hodniku so bila okna z dvojno šipo. In potem sva bila dogovorjena, da je on med stekloma pustil v časopisni papir zavito prazno steklenico, jaz sem jo vzela in naslednji dan vrnila na isto mesto, le da polno. Še danes se dostikrat zafzkavam, da na račun šnopsa nisem obvladala geografije.

V gimnaziji smo že imeli plese v telovadnici, se pa ne spomnim, da bi hodila nanje. Mogoče tudi zaradi vlakov. Maturantski ples smo imeli v telovadnici, za maturantski izlet smo šli pa na Vogel in tam prespali eno noč. V glavnem se je vse moje družabno življenje dogajalo v Mladinskem domu na Belu, tako kot že za generacijo pred menoj, generacijo naših mam in tet. Žurov, kot jih poznajo danes, takrat ni bilo. Sem in tja se je našel kakšen večer, kakšen dan, ko smo se kje zadržali, ampak, prvič, ni bilo prostorov za to, in drugič, ni bilo v navadi, in moram reči, da mi je to ostalo. Moja hči je lahko tako rekoč do konca gimnazije šla ven samo za vikend, in to do desete ure zvečer. Sem jo šla iskat z

avtom, če je bilo treba, in seveda sem jo morala počakati nekaj hiš stran, da me ja ne bi kdo videl.

Pravzaprav mi je na prvo noč, ki sem jo preživela zunaj, ostal pekoč spomin in mi bo ostal in me žgal do smrti. Naredile smo maturo in sva medve s Slavo, ki je na žalost prezgodaj umrla, zažurali, vlak je ušel, in zdaj vem, da bi morali vsaj poklicati k njej domov, kjer so že imeli telefon, pa nisva. Takrat sem prvič vso noč žurala. Moja mama je bila naslednje jutro dogovorjena za neki izlet, nekam na Hrvaško, se mi zdi, pa potem seveda ni šla, in samo predstavljam si lahko, kakšne muke je morala prestajati. Zjutraj sem se pojavila na vratih in potem mi je dala še darilo za maturo, pušljec je pripravila in leseno vazo, ki jo imam še danes. Zdaj razumem, kako je to moralo biti grozno. Ogromno reči razumeš šele, ko imaš sam otroke. Pa je Maša zdaj že dovolj stara, ampak ne zaspim, dokler se ne vrne domov. Takrat, bedak jaz, tega nisem ne vedela ne razumela.

V gimnaziji, v kakšnem drugem letniku, sem začela poslušati radijske igre – televizije ni bilo –, nastopala sem na recitalih, na

katerih so zbrali tiste, ki smo bili k temu bolj nagljeni, in kar naenkrat sem vedela, ne tega, da sem talentirana, ampak da nočem nič drugega. Da bom igralka ali pa nič in da, če ne bom naredila sprejemcev na Akademiji, ne bom šla študirat čisto nič drugega. V službo bi šla, ker me ni nič drugega več zanimalo.

Spomnim se igralcev, ki so nastopali v radijskih igrah: Saša Miklavca, Alenke Svetel ... Žal obeh že pokojnih. Bila sem zelo otročja in naivna, in šele ko so šli vsi spat, ker sem morala imeti svoj mir, sem lahko poslušala te radijske igre, in ker so jih velikokrat ponavljali, pa spomin je bil najbrž zelo, zelo odprt, ker se mi zvečine vsa besedila zapomnila in sem jih potem zvečer v kuhinji interpretirala.

Omenjena najbolj, ker sta imela radijski glas, posebej Saša Miklavca. Za sprejemni izpit sem si med drugim izbrala pismo Tatjana Jevgeniju Onjeginu, ker sem ga poslušala po radiu.

Biografija Milene Zupančič Kot bi Luna padla na Zemljo (založba Beletina) lahko za 29 evrov naročite po e-pošti: prodaja@zalozba.org, po telefonu: (01) 200 37 00 ali po spletu: www.beletina.si.

NAGRADNI NATEČAJ

MALI TRIKI IZ DOMAČE KUHINJE

NE IŠČEMO RECEPTOV, TEMVEČ NAMIGE

Delo d.o.o., Dunajska 5, SI 1000 Ljubljana, 1000574

**TEMA NAGRADNEGA NATEČAJA
TESTENINE**

STE KUHARSKI NAVDUŠENEC IN POZNATE KAKŠEN TRIK, KI DA JEDI PIKO NA I IN JO NAREDI ODLIČNO?

POTEM NAM DO 25. 4. POŠLJITE NAMIGE, KAKO DO NAJBOLJŠIH TESTENIN. JE TO OMAKA, PRAVI LONEC ZA KUHANJE, DOVOLJ SOLI? ALI KAJ DRUGEGA?

Več o natečaju si preberite na odprtakuhinja.si/namigi.

Odprta Kuhinja

OKUSNI BLUZ BLUZ